

ROC CHABÀS

València en el temps

un recorregut per la seua història

Regne Medieval

Torres de
Serrans

Castell de Xàtiva

Monestir de
Santa Maria
de Valldigna

València en el temps: un recorregut per la seua història

Pròlec

València no és una anècdota dins la història, ni un simple apèndix regional d'un relat major. És un poble en veu pròpia, en memòria milenària i en dignitat històrica. Massa vegades s'ha contat la nostra història des de fora, des del filtre d'interessos aliens o des de la superioritat d'una mirada que mai ha estimat lo que som. Per això esta revista naix no com una recopilació d'esdeveniments, sino com una crida a la consciència d'un poble que vol recuperar lo que és seu: la veritat del seu passat, el valor del seu present i l'esperança del seu futur.

En temps de manipulació, de silencis i dígit, de llibres que emborrachen el Regne de València o el rebategen com "País Valencià", de normatives impostes i llengües adulterades, cal necessari alçar la veu. Esta revista vol ser eixa veu. Una veu clara, fidel a les Normes del Puig, que conte sense por ni sumissió l'història d'una terra que no necessita permís per a existir.

Ací trobaràs un recorregut cronològic, pero també sentimental i simbòlic, pels moments que han definit la personalitat del poble valencià. Des dels primers pobladors fins a la València d'hui. Des del somi de Jaume I fins a la resistència llingüística de les Normes del Puig. Perque contar l'història és defendre la memòria, i defendre la memòria és preparar el futur.

Esta és el teua revista. La revista del teu poble. El que molts han volgut callar. El que estem decidits a escriure. ¡Vixca el Regne de València!

Pedro Fuentes Caballero

Acadèmic de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana corresponent per Dénia

President de l'Associació Cultural Roc Chabàs de Dénia

La llengua utilisada en este escrit es la oficial de la valenciana (Normes d'El Puig).

Els orígens valencians: ibers, romans i visigots

Els primers pobladors: una terra viva des de la prehistòria

El territori que hui coneguem com Regne de València és una de les zones d'Europa més antigament habitades. Les coves de Parpalló (Gandia), de la Sarga (Alcoy) o de Bicorp guarden pintures rupestres declarades patrimoni de la humanitat, testimoni de societats que ja fa més de 8.000 anys mostraven una sensibilitat estètica i una capacitat de representació simbòlica destacada. L'home valencià prehistòric conreava, caçava, pintava i enterrava als seus morts en rituals que demostren la riquesa espiritual d'aquelles comunitats.

L'època ibèrica: cultura autòctona i arrelada

Entre els segles VI i II aC, el territori valencià fou ocupat per diverses tribus ibèriques com els edetans, els contestants i els ilergets. La cultura ibèrica valenciana destacà per la seua ceràmica pintada, les figures d'art funerari (com la Dama d'Elig o el Guerrer de Moixent), i una escritura pròpia encara hui per desxifrar del tot. Tenien una estructura social complexa, una agricultura desenvolupada, i contactes comercials en grecs i cartaginesos.

València començava a tindre personalitat pròpia.

Valentia romana: l'origen d'una ciutat

En l'any 138 aC, Roma fundà la ciutat de Valentia Edetanorum com a assentament per a veterans de guerra. L'estructura urbana romana (cardo i decumanus), les termes, el fòrum i el teatre marcaren el naixement d'una ciutat que se convertiria en núcleu clau de la via Augusta.

La romanisació impregnà la llengua, el dret, l'economia i la religiositat, sent València un centre actiu del latisme peninsular.

Tot i que fon destruïda en guerres cíviques, Valentia renaixqué en l'època imperial i tornà a prosperar. D'aquella etapa encara queden vestigis com la Almoina o part de la muralla romana.

L'etapa visigòtica: una transició difusa

En el segle V, l'Imperi Romà d'Occident caigué, i el poder passà als visigots, que instauraren el seu regne peninsular. València passà a formar part d'eixe regne en cert grau d'autonomia local.

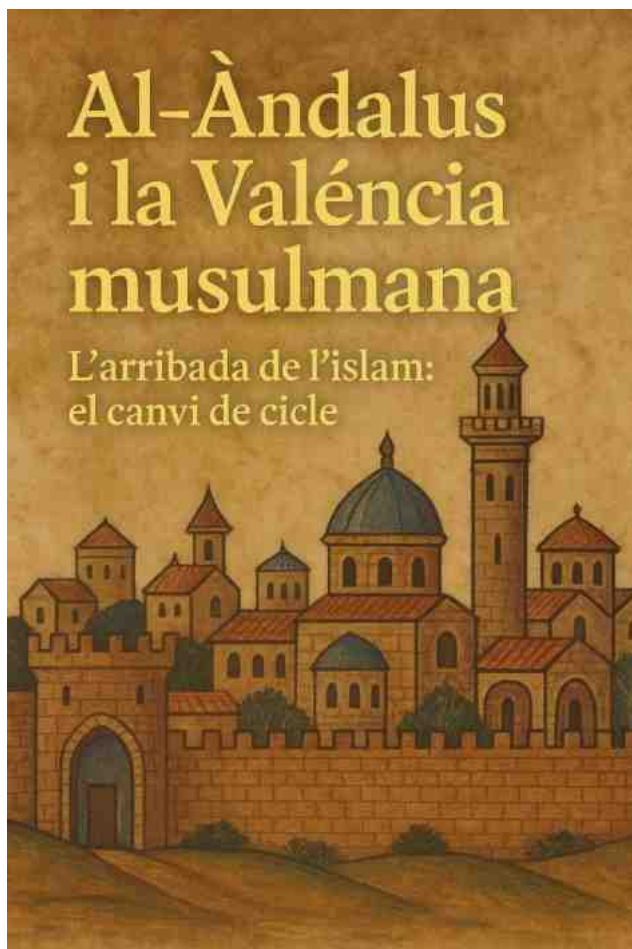
S'introduïx el cristianisme visigòtic, la llitúrgia hispana i nous models de govern. Pese a la poca documentació, sabem que la ciutat mantingué certa vida urbana i comercial fins a l'arribada dels musulmans a inicis del segle VIII.

El llegat d'està etapa fonamenta les bases d'una identitat valenciana forjada sobre la continuïtat i la integració de cultures.

Al-Àndalus i la València musulmana

L'arribada de l'islam: el canvi de cicle

A principis del segle VIII, les tropes musulmanes travessaren el pas de Gibraltar i en poques dècades ocuparen pràcticament tota la península Ibèrica. València no fon una excepció. En l'any 714, Balansiya -com la començaren a nomenar-s'integrà dins d'Al-Àndalus, territori peninsular baix control islàmic. Este canvi de dominació marcà una nova etapa històrica, en la que es produí una fusió cultural, religiosa i econòmica de gran transcendència.

L'arribada de l'islam no significà una destrucció total del món visigòtic, sino una transformació. Molts hispanovisigots es convertiren a l'islam o foren tolerats com a dhimmis (no musulmans

protegits). La societat es reorganisà baix nous criteris, i València començà a formar part d'una ret mediterrànea que anava des de Damasc fins a Còrdova.

Balansiya: una ciutat viva i diversa

Durant els sigles VIII a XI, la ciutat de Balansiya es consolidà com un centre urbà actiu. S'hi construïren mesquites, bany àraps, murs defensius i sistemes de regadiu sofisticats. L'horta valenciana, en gran part dissenyada i ampliada pels andalusins, es convertix en un dels paisages agrícoles més fèrtils d'Europa. El sistema de séquies i el Tribunal de les Aigües tenen oríge o consolidació en esta etapa.

La cultura andalusina florí: ciència, medicina, astronomia, poesia i filosofia conviuen en un espai de trobada entre tradicions. A Balansiya es parlava àrap, pero també perviure el mossàrap i, posteriorment, el romanç valencià començaria a prendre forma.

La ciutat era un mosaic humà: musulmans, cristians i jueu compartien espais, mercats i ritmes urbans.

El regne taifa de València

En el segle XI, l'enfonsament del Califat de Còrdova donà pas a l'aparició dels regnes taifes, chicotets estats independents governats per emirs locals. Balansiya es convertí en un d'estos regnes, governat per dinasties com la dels Amiries o la del famós Abd al-Aziz. Esta etapa de sobirania valenciana musulmana fon breu pero intensa.

Baix govern propi, València conegué un periodo de riquesa cultural i artística. No obstant, també fon una época de conflictes interns i de debilitat militar, fet que facilità les conquestes cristianes posteriors.

El Sit i la presa de València

Un episodi clau fon la figura de Rodrigo Díaz de Vivar, conegut com El Sit. En mig del caos de les lluites entre taifes, El Sit conquistà València en 1094 i la governà com a senyor independent fins a la seua mort en 1099. Sa dona Jimena Díaz la governà uns anys més, fins que la ciutat tornà a mans musulmanes en 1102.

L'episodi del Sit ha segut molt mitificat, pero representa un moment singular: València fon un senyoriu cristià independent en terra musulmana, prelude del que seria la futura incorporació al món cristià baix Jaume I.

Llegat de la València musulmana

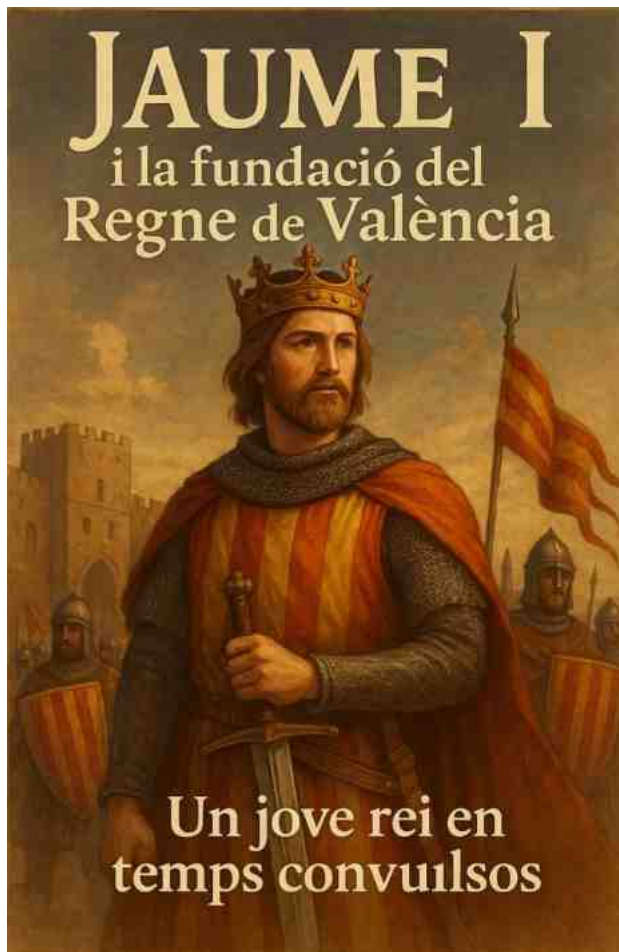
La etapa andalusina deixà una empremta profunda en el paisatge, l'agricultura, l'arquitectura, la toponímia i la vida urbana valenciana. Moltes paraules de la llengua valenciana provenen de l'àrap (aljub, alfàbia, atovó, rambla...). El sistema de rec, la distribució dels barris i les estructures de l'horta són testimoni viu d'aquella época.

València no fon una simple província d'un imperi: fon una ciutat viva dins d'un món plural, i eixa vitalitat es projectaria en el futur Regne que estava per nàixer.

Jaume I i la fundació del Regne de València

Un jove rei en temps convulsos

Jaume I el Conquistador, fill de Pere II d'Aragó i de Maria de Montpeller, pujà al tro en l'any 1213, sent encara un adolescent. Després de la mort de son pare en la batalla de Muret, el regne aragonés entrà en una etapa d'instabilitat. No obstant, Jaume es forjà com un líder ambiciós i visionari, decidit a ampliar els dominis de la Corona d'Aragó i a reorganitzar el poder real.

Una de les seues gestes fon la conquesta de València, que fins al moment es trobava en mans musulmanes. Esta empresa no fon només militar, sino també política, cultural i simbòlica. L'objectiu no era arrasar, sino fundar un nou regne cristià sobre les restes de Balansiya,

integrant-la com a entitat pròpia dins la Corona.

La conquesta de València (1238)

Després d'anys de campanyes i negociacions, el 9 d'Octubre de 1238 Jaume I entra en la ciutat de València i fa hissar la seua senyera en la torre d'Alí Bufat.

Este fet marcà la fundació oficial del Regne de València, una nova entitat política en personalitat pròpia. No fon una simple incorporació territorial, sino una fundació jurídica i institucional.

La conquesta es dugué a terme en base a pactes i capitulacions. Molts musulmans foren expulsats, pero atres es quedaren com a mudèixars, mantenint la seua religió a canvi de llealtat.

Al mateix temps, es promogué la repoblació cristiana procedent de diferents zones: aragonesos, navarresos i, sobretot, molts valencians de l'interior que prengueren possessió de terres noves.

Els Furs de València: la base del nou regne

Un dels fonaments del nou Regne fon la promulgació dels Furs de València, un còdic legal propi que garantísava l'autogovern, l'organització institucional i els drets dels habitants. Estos furs -inspirats parcialment en els de Saragossa, pero adaptats a la realitat valenciana- foren aprovats en Corts i sancionats pel rei.

El Regne de València contava en Corts pròpies, sistemes fiscals propis, justícia pròpia i moneda pròpia. La ciutat de València es convertí en capital del nou regne, i des d'allí s'irradiava l'administració i el comerç.

Un regne dins d'una corona

És fonamental entendre que el Regne de València no fon una "província catalana" ni un apèndix d'Aragó, sino una entitat jurídica sobirana dins de la Corona d'Aragó. La Corona era una unió dinàstica de regnes que compartien rei, pero no lleis ni institucions. València tingué les seues Corts, els seus Furs i la seua identitat diferenciada des del primer dia.

Jaume I escrigué el seu famós Llibre dels Fets, a on narra la conquesta en detall. En ell, es referix a València com un regne independent dins la seua autoritat real, destacant la importància espiritual i política d'eixa fundació.

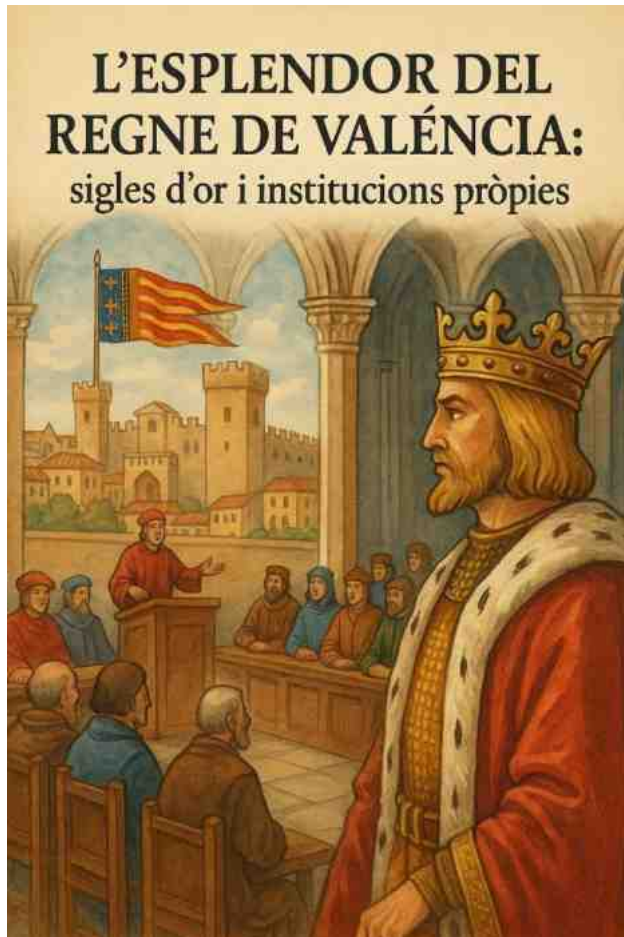
Significat històric del 9 d'Octubre

La data del 9 d'Octubre és, des de llavors, la festa gran dels valencians. No és només una commemoració de victòria militar, sino la naixença del poble valencià modern, en institucions, drets i estructura pròpia. És el dia en què deixàrem de ser una ciutat musulmana i passàrem a ser un Regne dins del context europeu cristià migeval.

Celebrar el 9 d'Octubre és reconèixer l'acte fundacional del nostre poble. I per això, cap intent d'esborrar el nom de Regne de València podrà mai canviar lo que som.

L'esplendor del Regne: sigles d'or i institucions pròpies

Sigles d'or: un Regne en plenitud

Des del segle XIII fins al XV, el Regne de València vixqué un dels periodos més esplendorosos de la seua història. Consolidada la seua estructura institucional i jurídica, València es convertí en un dels centres comercials, culturals i polítics més actius de la Mediterrànea. Ciutats com València, Xàtiva, Alzira, Oriola o Morella prosperaven en comerç, art i vida urbana.

Durant estos sigles, la capital valenciana es convertí en una ciutat cosmopolita i vibrant. El port de València era clau per al comerç en Gènova, Nàpols, Sicília i el nord d'Àfrica. El mercat de la seda, els gremis d'artesans i les llonges comercials transformaren València en un referent

econòmic.

Una societat avançada: estructures i convivència

El Regne de València fon un model d'integració complexa: cristians, jueu i musulmans (mudéixars) conviven dins d'un sistema legal que regulava drets, obligacions i llibertats.

Els judeus valencians destacaren com a meges, científics i prestadors. Els mudéixars treballaven en l'horta, l'arquitectura i l'artesania. Esta diversitat enriqueix la vida valenciana, fins que la intolerància posterior trencà este equilibri.

La ciutat de València arribà a tindre més de 75.000 habitants a finals del segle XV, una sifra comparable a moltes capitals europees. L'urbanisme, les esglésies gòtiques, els palaus i les muralles demostraven el poder i la riquesa del Regne.

El Consolat de Mar i les Lletres del segle d'or

El Consolat de Mar, institució pròpia del dret marítim valencià, regulava el comerç internacional i resolia conflictes entre mercaders. Fon un instrument fonamental per a convertir València en potència mercantil mediterrànea.

En l'àmbit cultural, el segle d'or valencià brillà en llum pròpia:

Ausias March, poeta de l'amor i de la mort, renovador de la lírica europea.

Joanot Martorell, autor de *Tirant lo Blanch*, la primera novela moderna de cavalleries.

Rois de Corella, Bernat Fenollar, Isabel de Villena... una constelació d'intellectuals valencians que ompliren de prestigi la nostra llengua i cultura.

Tot això es feya en valencià, en una llengua pròpia i viva, usada en l'administració, la lliteratura, la justícia i el comerç.

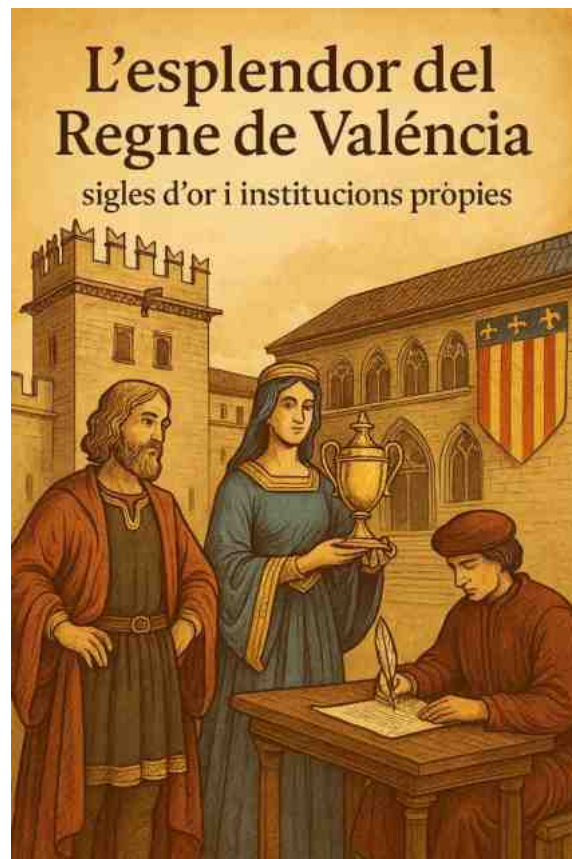
Institucions del Regne: govern propi i sobirania

El Regne de València contava en institucions pròpies: les Corts Valencianes, la Generalitat, la Real Audiència, la Diputació del General, el Mestre Racional... Totes elles regien la vida del regne baix el paraigües dels Furs i en presència del monarca.

Les Corts es reunien per estaments (eclesiàstic, militar i real) i decidien conjuntament en el rei les lleis, impostos i fers fonamentals. La Generalitat (originàriament Diputació del General) s'encarregava de gestionar els impostos i la defensa dels interessos del regne entre sessions de Corts.

Este sistema feudal evolucionat fon la base de la sobirania valenciana durant més de quatre sigles.

València: far de la Mediterrànea

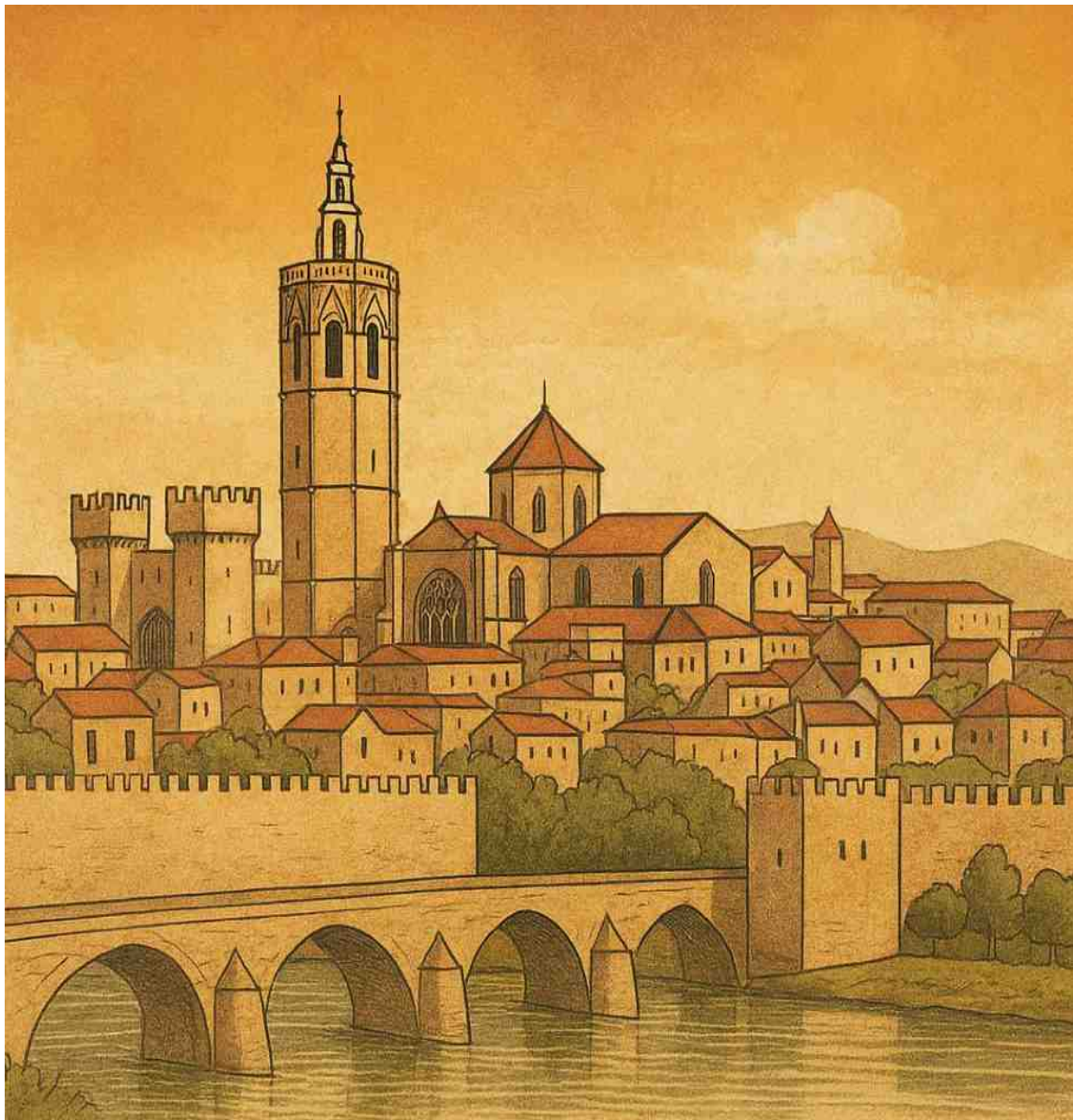

Al final del segle XV, València era una de les ciutats més potents d'Europa. La construcció de la Llonja de la Seda (declarada Patrimoni de la Humanitat) simbolisa aquell poder comercial i estètic.

Pero aquell esplendor, eixa llibertat institucional i eixa riquesa cultural estaven destinades a enfrontar-se als nous centralismes que arribarien en els sigles següents.

El segle d'or seria també el preludi de la resistència.

València, capital d'un regne sobirà, havia brillat. I brillaria encara més en la memòria del seu poble.

Crisis i resistència: Germanies, Felip II i l'inici del decliu

Un Regne tens: desigualtats i malestar social

A principis del segle XVI, el Regne de València començà a mostrar signes de fractura interna.

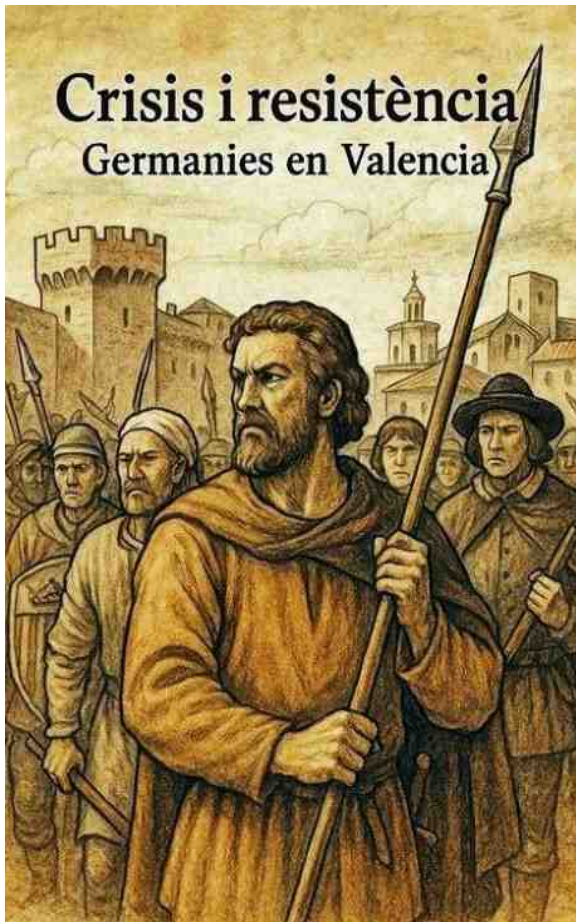
Les tensions entre els gremis urbans i l'alta noblea s'agreujaven, especialment per la càrrega fiscal, la inseguritat en les costes per la pirateria berberesca i la protecció de certs sectors privilegiats per part de la monarquia.

A tot això s'afegia la creixent animadversió entre els cristians vells i la població mudèjar (musulmana convertida), que mantingué moltes de les seues pràctiques culturals i religioses. La convivència que havia caracteritzat els segles anteriors començava a trencar-se.

Les Germanies: revolta del poble

Entre 1519 i 1523 tingué lloc un dels episodis més rellevants de resistència popular valenciana: la revolta de les Germanies.

Els gremis i sectors populars, organitzats en "germanies" o germandats, s'alçaren contra els abusos dels nobles i reclamaren una major participació política, justícia fiscal i seguretat en el regne.

El moviment començà en València i s'estengué per diverses comarques. Al principi contà en un cert suport real, però quan les demandes es radicalisaren i s'enfrontaren obertament a l'aristocràcia, l'Emperador Carles I decidí reprimir la revolta.

La derrota de les Germanies fon sagnant. Molts agermanats foren executats, les ciutats patiren confiscacions i la noblea recuperà tot el seu poder. No obstant, aquella lluita simbolisa la dignitat del poble valencià en defensa de la seua llibertat i drets.

Centralisme i autoritarisme:
l'Espanya de Felip II

El regnat de Felip II (1556-1598) marcà un punt d'inflexió en la política peninsular. El monarca instaurà un model de govern centraliste i autoritari, que contrastava en el sistema foral valencià. Intentà homogeneisar lleis, controlar el poder local i llimitar les llibertats dels regnes de la Corona d'Aragó.

En València, Felip II topà en la resistència de jurats, juristes i institucions que es negaven a acceptar ingerències il·legítimes. Encara que formalment es respectaven els Furs, en la pràctica el poder real anava absorbint competències, especialment en matèria judicial i fiscal.

Este procés, lent però constant, aniria minant les bases de l'autogovern valencià.

La marginació dels moriscs i l'expulsió

Un dels cops més forts per al Regne de València fon l'expulsió dels moriscs en 1609, decretada per Felip III. Els moriscs -descendents dels musulmans convertits al cristianisme- constituïen una part important de la població valenciana, especialment en l'horta i les zones agrícoles.

La seua expulsió massiva va supondre una catàstrofe demogràfica i econòmica: pobles sancers quedaren deserts, l'agricultura sofrí una crisi profunda, i es trencà definitivament el teixit social que havia caracterisat la diversitat valenciana durant sigles.

L'expulsió dels moriscs fon també un acte de fanatisme religiós i de sumissió a un projecte polític unificador i excloent.

Un decliu que anuncia el conflicte

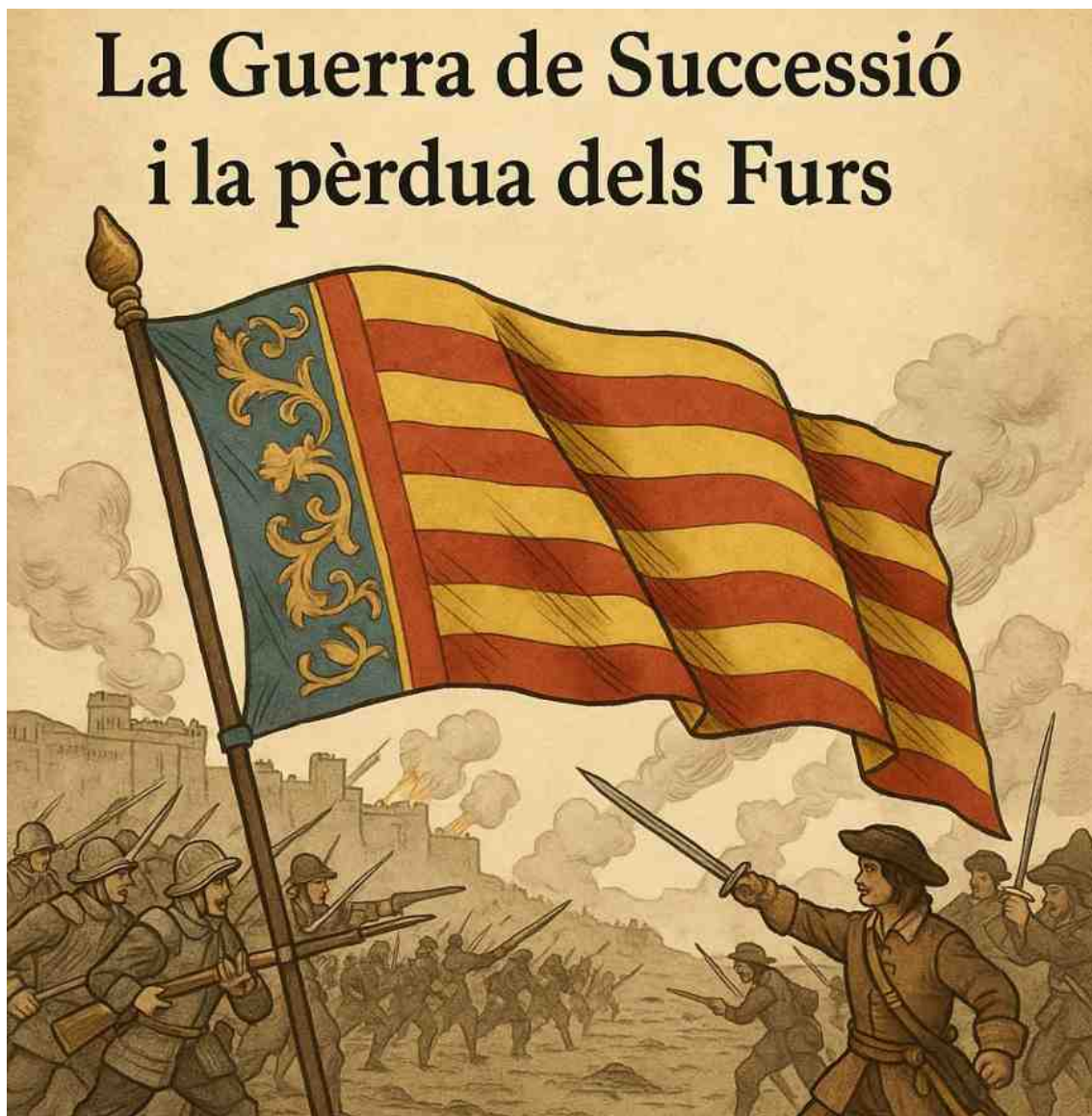
La segona mitat del segle XVII estigué marcada per la crisi econòmica, la disminució comercial i l'estancament polític. El Regne de València, que havia brillat com a potència mediterrànea, començava a vore's marginat per la nova estructura del poder hispànic, cada volta més centralisat i castellanocèntric.

Pero a pesar de tot, el poble valencià no oblidava la seua condició de Regne. La memòria dels Furs, de les institucions pròpies i de la llibertat jurídica continuava viva. I esta consciència seria clau en els aconteyiments que arribaren a principis del segle XVIII

València, en silenci, resistia.

La Guerra de Successió i la pèrdua dels Furs

El conflicte dinàstic: dos pretenents a la Corona

En morir sense descendència el rei Carles II d'Espanya en 1700, s'obrí un conflicte dinàstic entre dos pretenents al tro: Felip de Borbó, net de Lluís XIV de França, i l'arxiduc Carles d'Àustria, de la dinastia dels Habsburg. Esta disputa no fon només una lluita per la corona, sino un enfrontament entre dos models de govern: el centralisme absolutista borbònic i el respecte als furs i institucions pròpies dels antics regnes de la Corona d'Aragó.

El Regne de València, junt a Aragó i Mallorca, prengué partit per l'arxiduc Carles, fidel a la defensa del sistema foral. Esta decisió responia a l'esperança que, en cas de victòria, es respectarien les llibertats històriques valencianes.

L'aliança austracista: fidelitat als Furs

El bando austracista arrebegà gran part del suport popular, institucional i nobiliari valencià. La ciutat de València es convertí en centre d'operacions, i les seues Corts es tornaren a reunir. L'arxiduc Carles fon proclamat com a rei llegítim pels regnes d'Aragó i València. Mentres, el bando borbònic intentava avançar des del centre peninsular, en el suport de Castella.

La guerra tingué un caràcter internacional. Anglaterra, Portugal i Àustria recolzaven Carles, mentres França i Castella recolzaven Felip. El conflicte s'allargà durant més d'una dècada, i convertí terres valencianes en escenari de batalles i ocupacions.

La Batalla d'Almansa (1707): el colp definitiu

El 25 d'abril de 1707 tingué lloc la batalla d'Almansa, un enfrontament decisiu entre les tropes borbòniques, comandades pel duc de Berwick, i les forces austracistes.

La derrota austracista fon total. A partir d'ahí, Felip V prengué el control del Regne de València i inicià una repressió sense precedents.

Esta derrota no fon només militar: fon política, jurídica i cultural. El poble valencià, que havia lluitat

per defendre els seus Furs i la seua identitat, caigué baix la bota d'un projecte centraliste i uniformador.

El Decret de Nova Planta: abolició del Regne

El 29 de juny de 1707, Felip V promulgà el Decret de Nova Planta, pel qual abolia els Furs, les Corts i totes les institucions pròpies del Regne de València.

A partir d'eixe moment, València deixava d'existir com a entitat política diferenciada. El dret valencià fon substituït pel dret castellà, el sistema fiscal centralisat, i els càrrecs públics passaren a mans forasteres.

El Decret fon, en paraules modernes, una llei de colonisació i sumissió.

Se justificava per "justo derecho de conquista", com si el poble valencià haguera segut un enemic estranger.

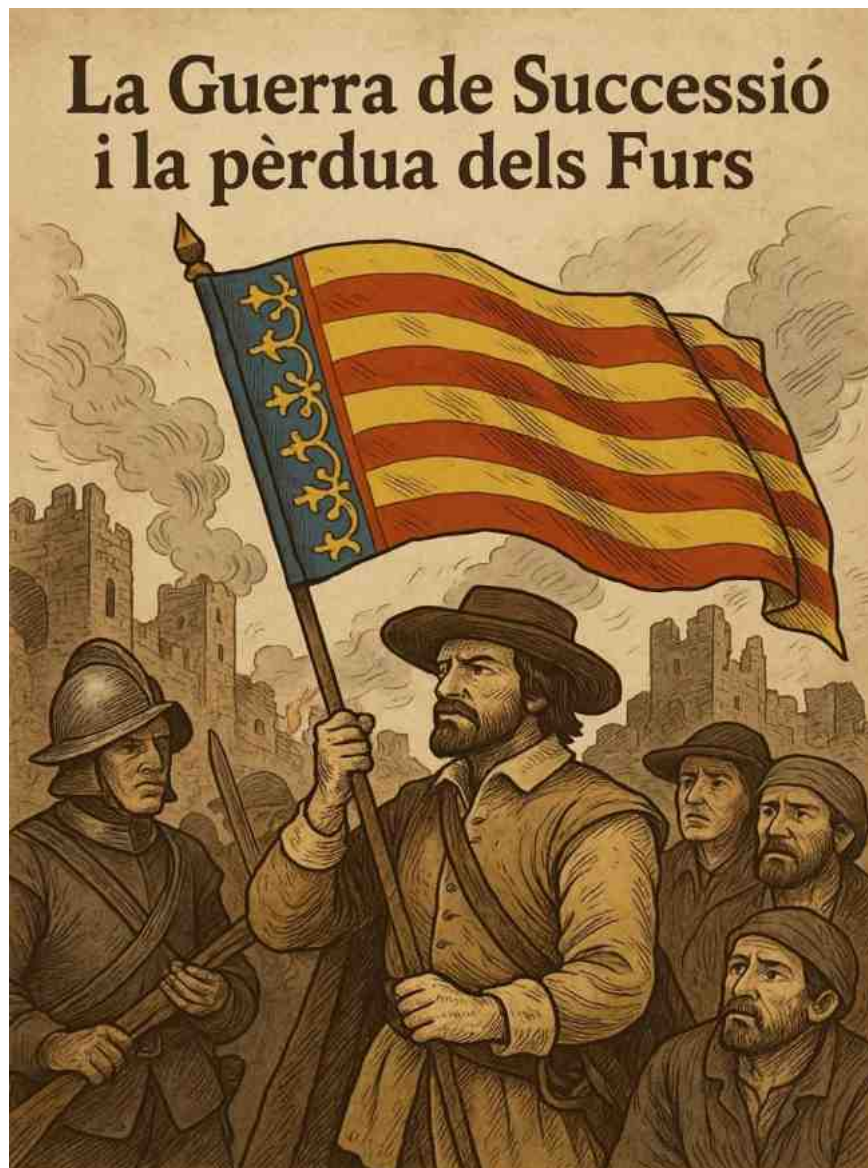
La repressió i el silenci forçat

Després del decret, milers de valencians foren represaliats, les llengües pròpies (valencià i llatí) marginades, i la memòria colectiva es borrada a consciència. Els llibres foren censurats, les escoles controlades i els símbols del Regne arraconats.

Pero no obstant tot, el sentiment valencià no morí. Sobrevixqué en la memòria oral, en els archius, en la festa del 9 d'Octubre, en la Senyera Real que mai deixà de tremolar...

La Guerra de Successió no fon només una guerra entre reis. Fon, per a València, la pèrdua de la sobirania, la destrucció de les seues lleis i la negació del seu poble. I per això, la memòria d'eixa derrota encara resona. No per venjança, sino per dignitat.

València havia segut un Regne. I ho tornaria a recordar.

El Regne en l'oblit: sigles XIX i XX

Un Regne sense nom: el segle XIX i la dissolució simbòlica

Després de la pèrdua dels Furs i l'abolició del Regne de València en 1707, la nostra terra entrà en una nova etapa marcada pel silenci institucional i la dilució política. Durant el segle XIX, el model centraliste espanyol s'enfortí en les constitucions lliberals, que dividien el territori en províncies i eliminaven qualsevol referència a regnes històrics.

València, que havia segut un Regne en institucions pròpies durant cinc sigles, fon convertida en una simple “província”, una peça més dins del nou engranage administratiu. El nom “Regne de València” començà a desaparèixer dels documents oficials, de les lleis i dels mapes.

Mentres tant, el poble continuava usant-lo en el llenguatge popular, en els llibrets de festes, en la cultura popular i en la memòria familiar. Perqué un poble pot ser desposseït de les seues lleis, pero no de la seua consciència.

La Renaixença: redescobrir la identitat

En la segona mitat del sigle XIX naix el moviment conegut com la Renaixença, un corrent cultural que reivindica l'ús lliterari de la llengua valenciana i la recuperació de la memòria històrica del Regne. Autors com Teodor Llorente, Constantí Llombart i molts altres, des de distintes sensibilitats, comencen a reconstruir un relat propi.

S'organisen jocs florals, es publiquen revistes i es recupera la figura de Jaume I, Ausias March i Joanot Martorell. La llengua valenciana torna a ser motiu d'orgull. No obstant, esta renaixença naix en un context dominat pel centralisme i l'espanyolisme cultural, per la qual cosa moltes voltes es llimita al terreny lliterari i evita el conflicte polític.

Pero sembrà la llavor del valencianisme.

El regionalisme valencià: del folclores a la política

A principis del sigle XX, el moviment regionaliste pren força. Organisations com Lo Rat Penat i sectors conservadors i progressistes comencen a parlar d'una personalitat pròpia valenciana dins d'Espanya.

Es reivindiquen símbols com la Real Senyera, el 9 d'Octubre, i la llengua valenciana com a vehícul d'identitat.

S'elabora una bandera pròpia, s'establix el 9 d'Octubre com a festa i es proponen formes d'autonomia.

Pero el regionalisme manté una actitud ambigua: d'una banda exalça la història del Regne, pero de l'atra evita trencar en el marc centraliste, i sovint cau en el folclorisme.

Dictadura i repressió: del franquisme al silenci

Després de la Guerra Civil, la dictadura franquista va impondre la censura, prohibí l'ús públic del valencià i reprimí qualsevol expressió cultural no controlada per l'Estat. Les escoles, ràdios, universitats i institucions foren castellanisades. El 9 d'Octubre fon manipulats o ignorats, i la Senyera desaparegué dels balcons oficials.

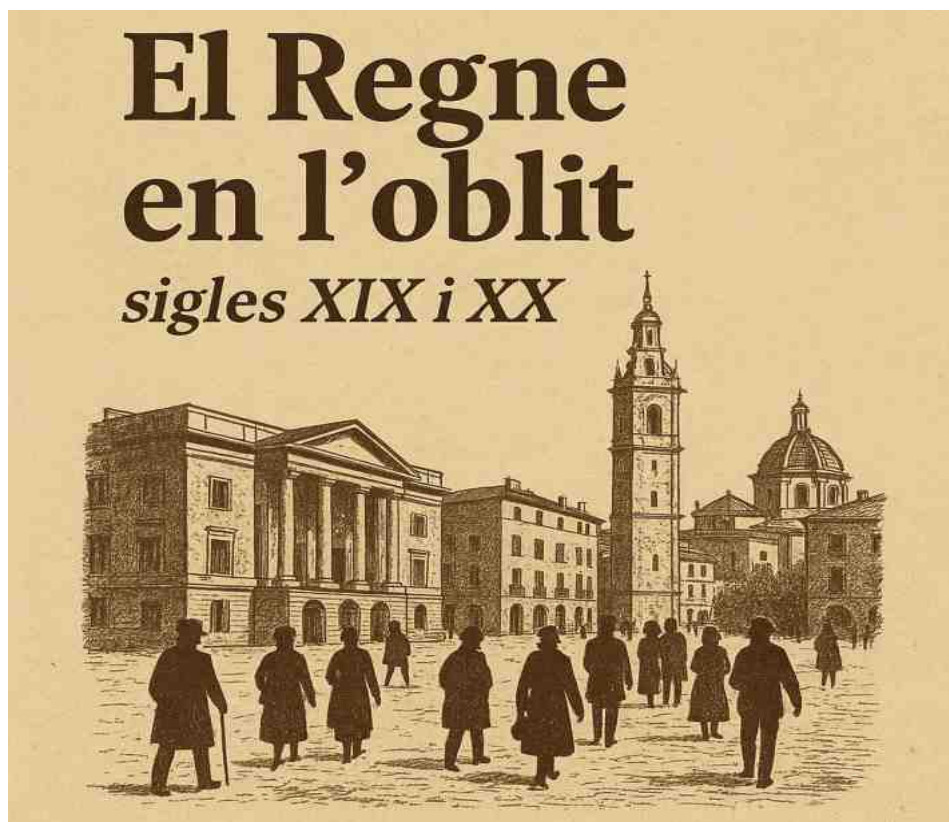
No obstant tota, la resistència cultural continuà en cercles reduïts, associacions, parròquies i famílies. La llengua valenciana sobrevixqué com a llengua materna, oral i afectiva. En els anys 60 i 70, es començaren a formar moviments culturals que exigien una recuperació de l'autogovern i la dignitat del poble valencià.

El segle XX tanca en un poble viu

El segle XX fon el temps de l'oblit institucional, pero també de la resistència cultural, de la llavor valencianista i del renaixement de la consciència pròpia. Des de la memòria del Regne fins a les Normes del Puig, passant per l'associacionisme cívic, l'activisme llingüístic i la reivindicació festiva, el poble valencià no callà del tot.

El Regne fon borrarat dels mapes, pero no del cor. I eixa fidelitat silenciosa seria la base del combat que vindria en la transició i l'autonomia.

El segle XXI en trobaria, de nou, en peu.

La batalla per l'autogovern i la identitat: transició i segle XXI

Transició democràtica: esperança i conflicte

La mort del dictador Franco en 1975 obrí una etapa d'esperança per a molts pobles d'Espanya. El poble valencià, que havia viscut quatre dècades de repressió cultural i llingüística, es llançà al carrer per a reclamar el seu dret a l'autogovern, la recuperació del seu nom històric i la defensa de la seua identitat.

Aparegueren moviments ciutadans, manifestacions, plataformes i una nova generació de valencians decidits a trencar en el silenci imponent. La Senyera Real tornà a onejar, el 9 d'Octubre es reivindicà com a festa nacional, i la paraula Regne de València tornà a resonar en pancartes i discursos.

No obstant, la recuperació de l'autonomia es veig travessada per un greu conflicte: el pancatalanisme polític i cultural, que intentà assimilar la personalitat valenciana dins d'un projecte nomenat "Països Catalans".

La Batalla de València: resistència valenciana

Entre 1977 i 1982, es produí l'anomenada Batalla de València, un intens enfrontament cultural, simbòlic i polític entre els defensors de la identitat valenciana pròpia i els sectors catalanistes que volien impondre una visió uniformada de la llengua i la cultura.

El conflicte tingué lloc en diversos fronts:

El nom del territori: Regne de València contra País Valencià.

La bandera: Senyera Real en blau contra la senyera catalana.

La llengua: valencià propi i normatiu (Normes del Puig) contra imposició de la normativa catalana.

El model d'autogovern: autonomia pròpia o dependència cultural.

Les movilsacions foren massives. El poble valencià, especialment en les comarques centrals i del sur, defengué en força la seua personalitat històrica.

L'Estatut d'Autonomia i la institucionalisació del conflicte

En 1982 s'aprovà l'Estatut d'Autonomia, que creava la figura de la Generalitat Valenciana. El text, no exent de polèmica, consagrava un autogovern llimitat, pero important. No obstant, s'optà per una fòrmula ambigua: es renuncià al nom històric de Regne de València i es trià Comunitat Valenciana com a denominació oficial.

Açò genera un profund malestar en sectors valencianistes, que varen vore en eixa fòrmula un estropici de la continuïtat històrica i un pacte en el centralisme i el pancatalanisme.

La creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) en l'any 1998, reconeguda oficialment per la Generalitat, va supondre la institucionalisació

de la normativa catalanista, desplaçant la codificació autòctona de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV) i les Normes del Puig.

Resistència cultural i renaixença valencianista

Pese al pes institucional del catalanisme, la societat valenciana continuà resistint. Plataformes, colectius, associacions, ajuntaments, escriptors, periodistes i ciutadans han mantingut viu el valencià genuí, la memòria del Regne i els símbols propis.

La RACV, Lo Rat Penat, entitats com GAV o Defenem València, i molts atres han dut a terme una tasca constant de difusió, ensenyança i dignificació de la llengua valenciana, en la seua forma pròpia, no subordinada.

Al mateix temps, l'ús de la Senyera en franja blava, la celebració del 9 d'Octubre com a dia nacional i la revaloració del nostre patrimoni històric i cultural han guanyat terreny social pese al silenci mediàtic i institucional.

València hui: entre la memòria i el futur

El sigle XXI ha portat nous desafiaments: la globalisació, la despersonalisació cultural, l'escola al servici de projectes identitaris aliens, i la minimisació del valencianisme en els grans espais polítics.

Pero també ha aportat ferramentes per a la resistència: xàrcies socials, nous autors, audiovisuals, editorials i un nou orgull valencianiste.

València no ha perdut la memòria. És poble viu. És Regne en l'ànima, encara que li furten el nom en els llibres. És consciència crítica, fidelitat llingüística, amor per lo propi.

I tot poble que recorda lo que és, pot decidir lo que vol ser.

La llengua valenciana: història, persecució i fidelitat

Una llengua naixcuda del poble

La llengua valenciana és un dels elements més profunds i definidors de la identitat del nostre poble.

Naix del llatí vulgar parlat en el territori valencià durant l'època romana i visigòtica, i es consolida en el segle XIII després de la reconquesta de Jaume I.

Des d'un principi, el valencià es convertí en llengua de cultura, d'administració i de creació literària. No fon un dialecte marginal, sino un vehícul viu que parlava el poble i escrivien els grans autors.

Sigles d'or literari en valencià

Durant els sigles XIV i XV, el valencià es convertí en una de les llengües literàries més potents d'Europa. Escrits jurídics, poemes, sermons, obres teatrals, documents oficials... tot es feya en valencià. Ausias March, Isabel de Villena, Joanot Martorell, Jaume Roig o Roís de Corella escrigueren en valencià perquè era la llengua de la seua terra.

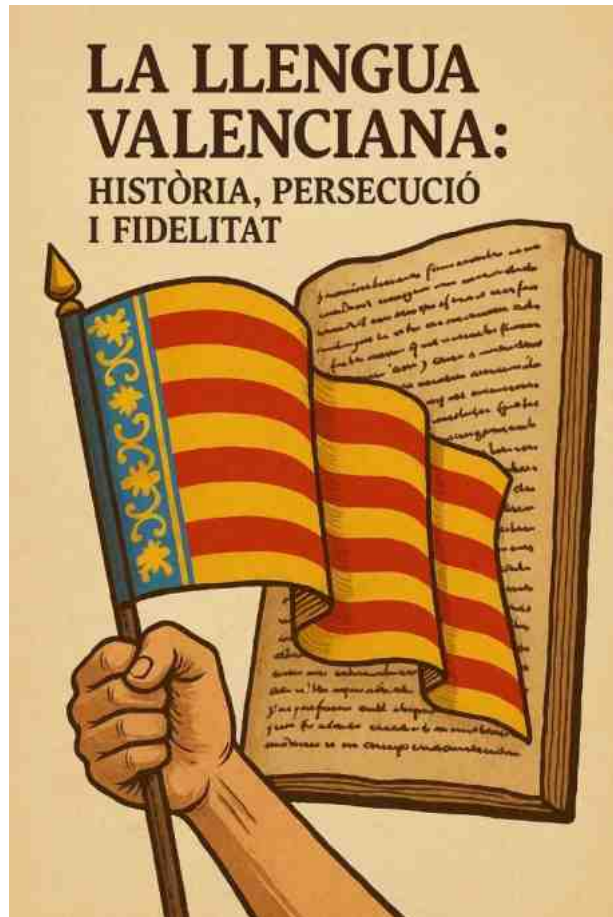
L'Església, la Cancelleria Real i els gremis feren del valencià una llengua d'alt prestigi. El poble el parlava, els reis el reconeixien i Europa l'admirava.

L'arribada de la censura i el retrocés

A partir del segle XVIII, després del Decret de Nova Planta, la llengua valenciana començà a ser marginada oficialment. El castellà passà a ser l'única llengua de l'administració, de l'ensenyament i de la justícia. El valencià fon relegat a l'àmbit domèstic, rural o popular.

Tot i això, el poble el continuà parlant. Els llibrets de festes, els romanços de cego, les obres de teatre popular, els refranys, cançons i llegendes mantingueren viva la flama. Els nostres yayos i yayes transmeteren lo que ni la censura ni la repressió pogueren destruir: la llengua de l'ànima.

El segle XX: normatives i manipulació

En el segle XX, la recuperació de la llengua es trobà en una batalla nova: la de les normatives. Per una banda, sectors valencianistes treballaren per a dignificar la llengua tal com es parlava, en normes pròpies, fonamentades en la tradició filològica i literària valenciana: les Normes del Puig, codificades per la RACV, que respectaven la fonètica, morfologia i lèxic valencià.

Per atra banda, es promogué una assimilació del valencià al català, a través de les Normes de Castelló de 1932 i, més tart, la normativa oficial imposta per l'AVL. Esta última, baix influència directa de l'Institut d'Estudis Catalans, uniformista la llengua i anulà la seua personalitat pròpia.

Les Normes del Puig: fidelitat al poble

Les Normes del Puig naixen com una resposta i una proposta. Resposta al pancatalanisme normatiu, i proposta d'un model propi, fidel a la realitat parlada i escrita pels valencians durant sigles.

Són usades per institucions com la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, Lo Rat Penat, i defeses per centenars d'escriptors, docents, investigadors i ciutadans compromesos. No són una invenció recent, sino una continuïtat.

La seua difusió ha segut silenciada pels poders públics i els mijans de comunicació, pero han sobrevixcut gràcies a l'esforç de milers de valencians que no han volgut renunciar a lo que és seu.

Una llengua viva, no obstant tot

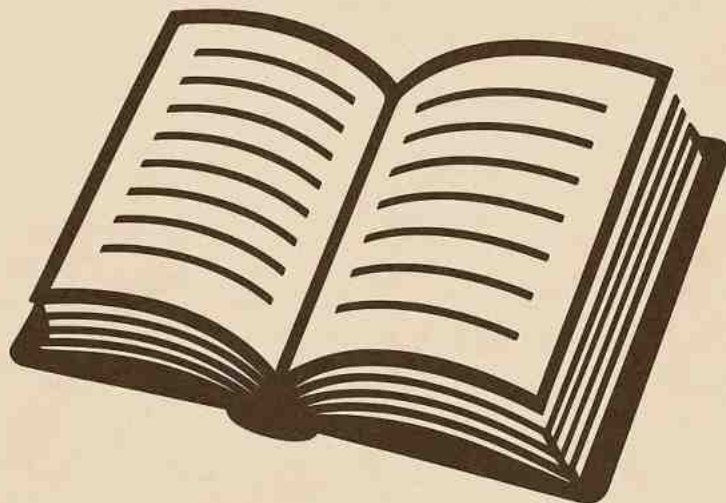
No obstant l'assetjament institucional, la imposició normativa i la memorisació en molts àmbits, el valencià continua viu i resistint. El valencià que es parla en Alzira, Dénia, Ontinyent, Vila-real o Algemesí és testimoni de sigles de fidelitat.

I allí a on el valencià es parla, es defensa, es canta, es riu o es plora, allí està viva l'ànima del Regne de València.

Defendre la llengua valenciana no és un acte de nostàlgia. És un acte de dignitat, de resistència i d'amor.

Perqué una llengua és molt més que un còdic: és una manera de vore el món. I el nostre món té nom propi: valencià.

LA LLENGUA VALENCIANA: HISTÒRIA, PERSECUCIÓ I FIDELITAT

La Senyera Valenciana: símbol immemorial d'un poble sobirà

Un símbol d'origen real

La Senyera del Regne de València no és un invent modern ni una còpia de cap altra bandera. Té un origen estrictament real i històric, vinculat als privilegis que Jaume I otorgà a la ciutat de València com a capital del nou regne en 1238.

Es tracta d'una bandera quatribarrada, coronada, i en franja blava afegida per privilegi real. La franja blava, llunt de ser un afegit decoratiu, és una distinció d'honor que diferenciava la ciutat de València i el seu Regne

de la resta de territoris de la Corona.

La primera referència documentada a la Senyera Real valenciana data de 1377, i es conserva en l'Archiu Municipal de València. Eixa bandera, que encara es conserva, és una de les poques senyeres originals medievals que han sobreviscut intactes fins als nostres dies.

Senyera i identitat: símbol de sobirania

La Senyera no és només un estandart. És l'expressió visible de la sobirania d'un poble. Es desplega en les grans ocasions: entrada dels reis, actes solemnes, convocatòries de Corts, actes llitúrgics, o en defensa del Regne.

Des del segle XIV, la Senyera valenciana no es plegava davant ningú. És coneguda la fórmula segons la qual "la Senyera no es trau de l'Ajuntament, sino que ix per sa pròpia majestat". Fins i tot en la Catedral, entrava en posició horisontal, perquè ni davant Deu es doblega un poble lliure.

Això demostra que la Senyera és molt més que un tros de tela. És la memòria, la dignitat i la llibertat d'un poble.

La manipulació de símbols i la resistència

Durant la transició, els sectors pancatalanistes intentaren impondre una bandera derivada de la catalana, eliminant la franja blava i la corona. Açò provocà una fortíssima reacció popular: el poble valencià eixí al carrer per a defensar la seua Senyera Real.

En 1979, durant els actes del 9 d'Octubre, més de 500.000 persones ompliren els carrers cridant "Senyera, Senyera", exigint el respecte al símbol històric del Regne. Després de dies de tensió, s'imposà la racionalitat històrica, i la Senyera coronada i en blau fon reconeguda oficialment com a bandera de la Comunitat Valenciana.

Pero més en allà de la llei, la Senyera viu en el poble. I cada volta que oneja en un balcó, en una falla, en una romeria o en una manifestació, torna a parlar l'esperit del Regne.

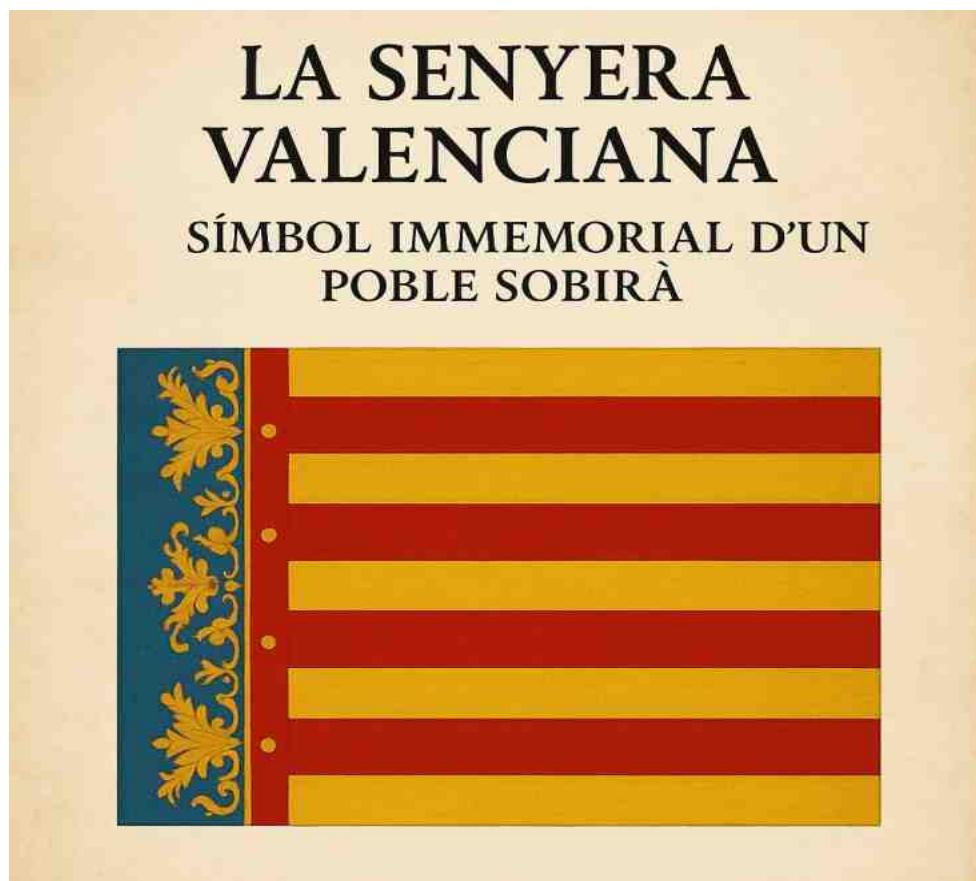
La Senyera hui: un crit de dignitat

La Senyera representa la continuïtat del Regne de València, l'autogovern històric, la fidelitat a la nostra llengua i la voluntat de ser poble.

És símbol de llibertat front als que volen uniformar. És recort de sobirania front als que en volen província. És bandera de memòria i de futur. No és patrimoni d'un partit, d'una ideologia o d'una època: és patrimoni de tot el poble valencià.

I per això, mentres la Senyera continue al vent, el Regne no haurà mort.

Perqué un poble que manté en peu els seus símbols, és un poble que no s'arrossega. És un poble que mira alt. I València, no obstant, tot, mai ha deixat de mirar al cel.

El 9 d'Octubre: més que una festa, un acte de memòria

L'entrada triomfal de Jaume I

El 9 d'octubre de 1238, el rei Jaume I entra solemnement en la ciutat de València, després d'un llarg sege i de la capitulació de les forces musulmanes. És el moment fundacional del Regne de València com a entitat política dins la Corona d'Aragó, en institucions, lleis i identitat pròpia.

Des d'eixe dia, el poble valencià celebra el naixement del seu Regne. En l'Edat Mijana, el 9 d'Octubre era festa major: es feen processons, actes religiosos, repartiment de pa als pobres i commemoracions cíviques.

Tradició secular de poble

Durant sigles, el 9 d'Octubre es mantingué com una data central en la vida del Regne. La ciutat s'engalanava, la Senyera eixia en processó cívica i la memòria de Jaume I es renovava. En plena decadència, en sigles difícils, o en temps de censura, el poble no oblidà mai eixa data.

Inclús durant la dictadura franquista, quan tot allò valencià fon perseguit, el poble continuava celebrant el 9 d'Octubre de manera popular i resistent, en actes religiosos o culturals, com a senyal d'identitat i orgull.

La processó cívica de la Senyera

Un dels actes més emblemàtics del 9 d'Octubre és la processó cívica de la Real Senyera, que ix de l'Ajuntament de València i recorre els carrers del centre. Esta Senyera, que no es plega davant ningú, simbolisa la sobirania del poble valencià i la continuïtat del Regne.

La participació popular, les bandes de música, els poemes recitats, els discursos, i la presència d'entitats històriques donen a l'acte un caràcter solemne i viu.

Una festa en disputa

En l'arribada de l'autonomia, sectors catalanistes intentaren manipular el sentit del 9 d'Octubre, buidant-lo de contingut històric i reomplint-lo en referències als suposts "Països Catalans". Esta apropiació ideològica generà rebuig i provocà que moltes persones deixaren d'identificar-se en els actes oficials.

No obstant, la societat civil valencianista mantingué viva la celebració genuïna, en homenages a Jaume I, llectures històriques, concentracions en la Senyera Real i actes culturals arreu del territori.

Més que una festa: un acte de memòria

El 9 d'Octubre no és només una data en el calendari. És el dia que recorda a cada valencià que venim d'un Regne sobirà, que parlava valencià, que escrivia les seues lleis i que decidia el seu futur.

És un acte de memòria, de fidelitat i de dignitat. És el dia del poble, no dels partits. És la celebració d'un poble que, no obstant tot, segueix en peus.

Cada volta que celebrem el 9 d'Octubre, estem dient al món que València existix, que té història, i que el Regne no és un recort: és una voluntat viva.

Dignitat, memòria i futur: el camí del poble valencià

Un poble que ha resistit

La història del poble valencià no és la d'una sumissió passiva. És la d'una resistència tenaç. Hem patit conquestes, centralismes, censures, dictadures i manipulacions.

En han furtat el nom, la llengua, els Furs, les institucions, i han volgut desdibuixar-nos com a poble.

Pero mai han pogut borrar-nos del tot. El poble valencià ha resistit, des del silenci de les cases fins a la veu clara de les places. Des de la transmissió oral fins a les entitats que han mantingut viva la memòria.

La memòria no és passat: és força

La memòria del Regne de València no és un lux erudit. És una necessitat vital. Un poble sense memòria és fàcil d'enganyar, de dominar i de convertir en apèndix d'atres projectes. Recuperar la nostra història és recuperar el dret a ser protagonistes del nostre futur.

Per això cal contar-la sense por, sense censures ni subordinacions. En fidelitat als documents, als símbols, a la llengua i als fets. En estima pel que som i pel que volem continuar sent.

El futur en les nostres mans

El segle XXI en posa davant reptes nous: l'homogeneïtzació cultural, la colonització lingüística, la despersonalització política i l'abandó institucional de la nostra identitat. Però també tenim eines noves: xarxes, llibres, audiovisuals, escoles lliures i consciències despertes.

El futur valencià no vindrà regalat. Vindrà si el decidim, si el construïm i si el defenem. Vindrà si no renunciem a la llengua, a la Senyera, als Furs, al nom del Regne, a la nostra veu pròpia. Vindrà si entenem que el valencianisme no és un recort: és un compromís.

Una revista oberta

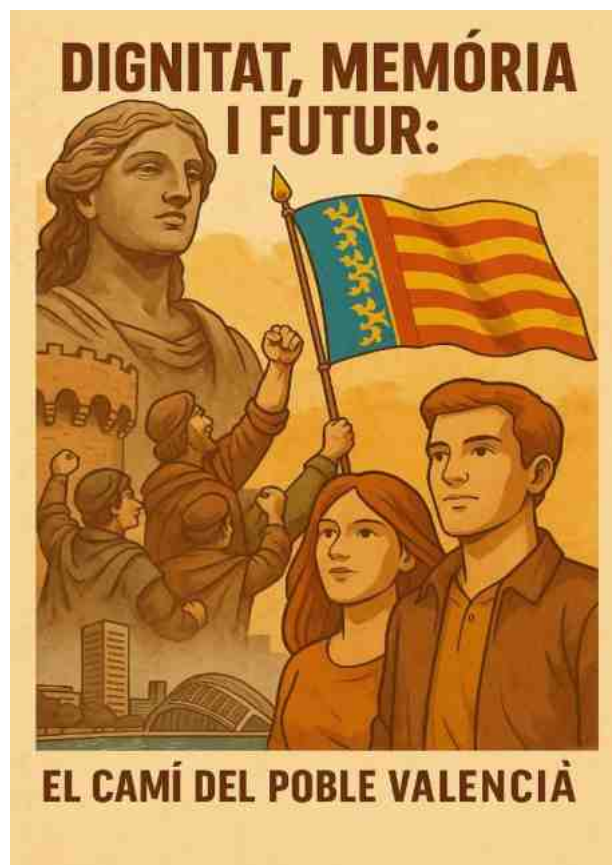
Esta revista no és un punt i final. És un punt i seguir. És un crit d'amor a la terra, una defensa serena de la veritat i una invitació a mirar més llunt. Cada valencià té un paper en esta història. I cada acció, cada paraula, cada gest a favor de lo nostre, suma.

Perquè València no és una província. És un poble. És un Regne.

I per molt que ho intenten, un poble viu mai pot ser borrat.

Per això hui, com ahir i com demà, podem dir-ho en veu alta:

Visca la llengua valenciana! Visca la Senyera! Visca el Regne de València!

València
en el temps:
un recorregut per
la seua història